

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomikoulutus

2025

Eveliina Haakana, Frans Kulmanen

Sosiaalipedagoginen työ varhaiskasvatuksessa

– varhaiskasvatuksen sosionomin käsikirja

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomikoulutus

2025 | 46 sivua, 1 liitesivu

Eveliina Haakana, Frans Kulmanen

Sosiaalipedagoginen työ varhaiskasvatuksessa – varhaiskasvatuksen sosionomin käsikirja

Tämän kehittämistyön tavoitteena oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvia tehtäviä sekä vastuualueita. Lisäksi tavoitteena oli sosionomin eriytyneen osaamisen ja asiantuntijuuden korostaminen, sekä varhaiskasvatuksen sosionomin tekemän sosiaalipedagogisen asiantuntijatyön kehittäminen sekä näkyväksi tekeminen. Kehittämistyön kehittämistehtävänä oli koostaa varhaiskasvatuksen sosionomeille sekä tehtävänkuvaa kehittäville tahoille sosiaalipedagoginen käsikirja. Kehittämistyön toimeksiantajana toimi Kosken TI varhaiskasvatus.

Tietoperustan keskeiset teemat käsittelivät sosiaalipedagogiikan määrittelyä, sosiaalipedagogista työtettä sekä sosiaalipedagogista käytännön työtä varhaiskasvatuksessa.

Kehittämismenetelminä käytimme osallistavaa ideariihä menetelmää yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa, kävimme dialogista keskustelua eri toimijoiden välillä sekä haastattelimme alan asiantuntijoita työn aiheeseen liittyen.

Kehittämistyömme tuotoksena syntynyt Kasvun tukena -käsikirja on tietopaketti, joka konkretisoi varhaiskasvatuksessa toteutettavaa sosiaalipedagogista työtä ja tarjoaa tietoa, menetelmiä sekä työkaluja sosiaalipedagogisen työn tueksi. Käsikirja selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin roolia ja tehtävää sekä tekee näkyväksi sosiaalipedagogista työtä, jota varhaiskasvatuksessa päivittäin toteutetaan.

Asiasanat: Sosiaalipedagogiikka, varhaiskasvatus, sosiaalipedagoginen työote, varhaiskasvatuksen sosionomi, sosiaalipedagoginen osaaminen

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

2025 | 46 pages, 1 appendix page

Eveliina Haakana, Frans Kulmanen

Social Pedagogical Work in Early Childhood Education

- A Handbook for Social Pedagogues in Early Childhood Education and Care

The aim of this development project was to clarify the tasks and areas of responsibility associated with the role of a Bachelor of Social Services in early childhood education. Additionally, the goal was to highlight the specialized skills and expertise of social services professionals, as well as to develop and bring visibility to the social pedagogical expert work carried out by them in early childhood education. The development task of this project was to compile a social pedagogical handbook for both social services professionals in early childhood education and the entities responsible for developing their job descriptions. The project was commissioned by the early childhood education services of Koski TI.

The key themes of the knowledge base focused on defining social pedagogy, the social pedagogical approach, and the practical implementation of social pedagogical work in early childhood education.

As development methods, we used a participatory brainstorming approach together with early childhood education staff, engaged in dialogical discussions between various stakeholders, and interviewed experts in the field related to the topic.

The outcome of our development project, Kasvun tukena -handbook, is an information package that concretizes the social pedagogical work implemented in early childhood education and provides knowledge, methods, and tools to

support this work. The handbook clarifies the role and duties of social services professionals in early childhood education and brings visibility to the social pedagogical work carried out daily in this context.

Keywords:

Social pedagogy, Early Childhood Education, Social Pedagogical Approach, Bachelor of Social Services in Early Childhood Education, Social Pedagogical Competence

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Kehittämistyön lähtökohdat	9
2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve	9
2.2 Toimintaympäristö ja toimijat	11
2.3 Kehittämistyön tehtävä ja tavoitteet	12
3 Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksessa	14
3.1 Sosiaalipedagogiikan määrittelyä	14
3.2 Sosiaalipedagoginen työote	16
3.3 Sosiaalipedagoginen käytännön työ	18
4 Kehittämistyön toteutus	23
4.1 Kehittämistyön prosessimalli ja eteneminen	23
4.2 Kehittämismenetelmät ja kehittämistiedon tarkastelu	26
4.3 Kehittämistyön tuotos	32
5 Kehittämistyön arviointi	34
5.1 Tuotoksen arviointi	34
5.2 Toteutuksen arviointi	36
5.3 Ammatillinen kehittyminen	40
Lähteet	43

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset	47
--------------------------------	----

Kuvat

Kuva 1. Konstruktivistinen kehittäminen

24

Kuva 2. Ideapuu

30

1 Johdanto

Vuonna 2018 varhaiskasvatustalakiin tehtiin muutos, jonka myötä varhaiskasvatuksen moniammatillisen tiimin rakenteen tulee muuttua 2030 mennessä. Jatkossa varhaiskasvatuksen moniammatillinen tiimi tulee muodostumaan varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen sosionomeista sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajista. Lakimuutoksen tarkoituksena on vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa sekä selkeyttää tehtävänimikkeitä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2025.)

Kun suunnittelimme opinnäytetyömme aihetta, meitä varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoina kiinnosti, miten sosionomien eriytyneitä osaamista ja asiantuntijuutta hyödynnetään tehtävänkuvan kehittämisessä. Myös toimeksiantajamme tarve oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvia tehtäviä ja vastuualueita, joten kehittämistyömme tarve oli selkeä. Lähdimme toteuttamaan kehittämistyötä, jonka tavoitteena oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää ja työnkuvaa sekä tarkentaa sosionomin eriytyneitä osaamista ja sosiaalipedagogista asiantuntijuutta varhaiskasvatuksessa. Myös Karila, Kosonen ja Järvenkallas painottavat Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartassa vuosille 2017–2030 (2017, 86–88,105) varhaiskasvatuksen moniammatillisen kasvatusyhteisön ammattinimikkeisiin liittyvien tehtävien ja vastuiden selkiyttämistä. Niiden selkeyttäminen mahdollistaa osaamisen hyödyntämisen ydinosaamisen mukaisesti sekä tehtävänkuvien yhtenäistämisen. Olennaista on tunnistaa yhteistyötä tekevien ammattiryhmien erityisosaamisen alueet. (Karila ym. 2017, 76.) Ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toimivat myös yhteistyön perustana eli vastavuoroisen asiantuntijuuden kunnioittamisena. (Nivala & Rönkkö 2021, 128).

Kehittämistyöllä laadimme sosiaalipedagogisen käsikirjan vastaamaan toimeksiantajan tarpeeseen sekä antamaan varhaiskasvatuksen sosionomeille tietoa sekä työmenetelmiä sosiaalipedagogisen työn johdonmukaiseen

suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Tämä raportti avaa tarkemmin kehittämistyön lähtökohtia työn taustan ja tarpeen näkökulmista sekä selkeyttää toimeksiannon ympäristön ja eri toimijoiden merkitystä. Olennaista kehittämistyöllemme oli myös työn tarpeiden ja tavoitteiden jäsentäminen, jotka olemme avanneet raportissamme. Kehittämistyömme tietoperusta nojaa vahvasti sosiaalipedagogiikkaan ja sen teemoihin, jota ymmärtämällä pystyimme laatimaan kehittämistyön tuotoksena syntyneen käsikirjan sekä vastaamaan kehittämistyön tarpeisiin ja tavoitteisiin. Käsittelemme raportissa myös kehittämistyön eri vaiheita ja etenemistä aina suunnittelusta kehittämismenetelmien käyttöön sekä arviointiin.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve

Kosken TI kunnan varhaiskasvatus halusi kehittää ja tarkentaa varhaiskasvatuksen sosionomien asemaa varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työyhteisössä. Tarve varhaiskasvatukselle toteutettavalle kehittämistyölle nousi Kosken TI varhaiskasvatusjohtajan kanssa käydyissä keskusteluissa. Kaudella 2024–2025 Kosken TI kunnan varhaiskasvatuksessa toimi yksi varhaiskasvatuksen sosionomi, jonka tekemä työ keskittyi alueellisena varhaiskasvatuksen sosionomina toimimiseen sekä tehtävänkuvan kehittämiseen. Kosken TI varhaiskasvatuksessa työskenteli kehittämistyön aikana useampia varhaiskasvatuksen lastenhoitajataustaisia kasvattajia, jotka koulutautuvat varhaiskasvatuksen sosionomeiksi.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä on uusi eikä Kosken TI kunnassa ollut vielä laadittu työnkuvaa, joka tunnistaisi varhaiskasvatuksen sosionomin eriytyneen osaamisen ja näin ollen tukisi varhaiskasvatuksen moniammatillista työtä. Lähtökohtana kehittämistyölle oli tarkentaa Kosken TI kunnassa työskentelevien sosionomien tehtäviä ja vastuualueita sekä eriytynyttä osaamista ja asiantuntijuutta, samalla kehittäen kunnan varhaiskasvatuksen yksiköissä tehtävää sosiaalipedagogista työtä. Kehittämistyöllä siis pyrittiin selkeyttämään muotoutumassa olevaa työnkuvaa, vahvistamaan uuden ammattiryhmän tuomaa asiantuntijuutta sekä konkretisoimaan varhaiskasvatuksen sosionomin eriytynyttä osaamista antamalla tietoa, toimintatapoja, suunnitelmia sekä työmenetelmiä työn johdonmukaiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen tähdentäen sosiaalipedagogiikan merkitystä.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on paljon yhteistä osaamista, mutta jokaisella ammattiryhmällä on kuitenkin eriytynyttä osaamista. Moniammatillisen tiimin toimivuuden kannalta on tärkeää, että jokaisen ammattilaisen asiantuntijuus ja osaaminen tunnustetaan. (Varhaiskasvatuksen koulutusten

kehittämisfoorumi 2021, 75–86.) Varhaiskasvatuksen moniammatillisesta työyhteisöstä löytyy monenlaista asiantuntijuutta ja osaamista.

Varhaiskasvatuksen osaaminen muodostuu moniammatillisen työyhteisön yhteisestä osaamisesta sekä eriytyneestä osaamisesta. Eri koulutustaustat tuottavat yhteistä osaamista sekä eriytynyttä osaamista. Yhteisen osaamisen syvyys ja laajuus vaihtelee tutkinnon mukaan. Varhaiskasvatuksen sosionomien tekemän työn ja asiantuntijuuden tarve on lisääntynyt varhaiskasvatustyön laajenevia vaatimuksia tarkasteltaessa. Sosionomien asiantuntijuuden tunnistamisen haasteet liittyvät uuteen ammattinimikkeeseen, ja työnkuvan luomiseksi tarvitaan vahvaa koulutuksen ja hallinnon yhteistyötä. (Ukkonen-Mikkola ym. 2021, 73, 81.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuutta ja osaamista ei kuitenkaan vielä ole osattu hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Sosionomit varhaiskasvatuksessa toteuttavat vielä jossain määrin varhaiskasvatuksen opettajan tai -lastenhoitajan työnkuvaan kuuluvia vastuualueita, sillä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävästä ei ole ollut riittävästi tietoa ja kokemusta.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä on uusi myös Koskella TI. Tehtävänkuvan laatiminen tai sen kehittäminen ei ole aiemmin ollut ajankohtainen toimeksiantajalle. Nyt tarve kehittämistyölle kuitenkin tunnistettiin, sillä aiempaa kokemusta varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään liittyvästä käytännön työstä ei ole juurikaan ollut hyödynnettävissä ja erilaiset kysymykset kaipasivat yleistä tarkennusta tehtävän kanalta. Tehtävänkuvien laatiminen on yksinomaan kuntien vastuulla ja Kosken TI kunta toimii edelläkävijän roolissa tarttuessaan aiheeseen ennen lain muutosten voimaantuloa. Oletamme, että kunnat ovat toistaiseksi nojanneet Varhaiskasvatuslain henkilöstöä koskeviin siirtymäsäännöksiin, joiden mukaiset muutokset tulevat voimaan 1. tammikuuta 2030. Siirtymäsäännös on antanut aikaa, eivätkä kaikki kunnat ole pitäneet kiirettä varhaiskasvatuksen sosionomien tehtäväkuvien laatimisessa. Voimaan tulevan säännöksen mukaan Varhaiskasvatuslain säätämän varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen tulee toteutua niin, että henkilöstöstä

kahdella kolmasosalla on varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, ja näistä vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. (Varhaiskasvatulaki 13.7.2018/540, 14:74,75; 7:37.1.)

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry ehdottaa julkaisussaan Sosionomit varhaiskasvatuksessa (2022, 10) ratkaisuksi 1+1+1-mallia, joka tarkoittaisi jokaisen varhaiskasvatuksen lapsiryhmän henkilöstörakenteeksi varhaiskasvatuksen opettajan, - sosionomin ja - lastenhoitajan moniammatillista tiimiä. Talentian esitys vastaisi osaltaan mm. varhaiskasvatuksen opettajapulaan, joka nykyisellä säädöksellä tarkoittaisi varhaiskasvatuksen henkilöstöpulan laajenemista entisestään. Esiityksen avulla myös edistettäisiin moniammatillisen ja korkeakoulutetun kasvatusyhteisön myönteistä vaikutusta lapsen kehitykseen, sekä yhteisöllisyyden ja yksilöllisen kasvun vahvistamista.

Kosken TI kunnan varhaiskasvatus edistää tällä kehittämistyöllä varhaiskasvatuksen sosionomien asemaa ja tehtävän selkeytymistä varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työyhteisössä, mahdollistaen heidän eriytyneen osaamisensa ja asiantuntijuuden tuomisen osaksi laadukasta varhaiskasvatusta. Kosken TI kunnan tarve vakiinnuttaa varhaiskasvatuksen sosionomien asemaa varhaiskasvatuksessa vastaa myös pulaan varhaiskasvatuksen korkeakoulutetuista ammattilaisista. Kouluttautuvien työntekijöiden koulutusta halutaan arvostaa ja sen luomat mahdollisuudet halutaan hyödyntää kunnan omissa varhaiskasvatuspalveluissa.

2.2 Toimintaympäristö ja toimijat

Kehittämistyö toteutettiin noin 2500 henkilön asuttamassa Kosken TI kunnassa, joka sijaitsee Varsinais-Suomen maaseudulla kaupunkien keskiössä (Kosken TI kunta 2025). Toimeksiantajana toimi Kosken TI kunnan varhaiskasvatus. Kosken TI kunnassa varhaiskasvatuksen keskeisimpiä toimintaympäristöjä ovat päiväkotit Naavatassu sekä päiväkotit Töpöhännän tupa. Kunnassa toimii myös

perhepäivähoitajia. Kosken TI kunnan varhaiskasvatuksen organisaatiossa työskentelee yhteensä noin 20 henkilöä erilaisilla koulutustaustoilla.

Kehittämistyötä toteutettiin yhteistyössä Kosken TI varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa kunnan päiväkodeissa. Toinen kehittämistyön toteuttajista työskenteli kehittämistyön aikana kunnassa varhaiskasvatuksen sosionomina ja näin ollen aktiivinen vuorovaikutus sekä palaute toimeksiantajan sekä muiden toimijoiden kanssa oli mahdollista. Kehittämistyötä suunniteltiin yhdessä Kosken TI kunnan varhaiskasvatusjohtajan kanssa.

2.3 Kehittämistyön tehtävä ja tavoitteet

Kehittämistoiminta perustuu muun muassa tavoitteeseen ja on tärkeää, että kehittämistyöhön osallistuvilla toimijoilla on yhteinen käsitys kehittämisen kohteesta (Salonen ym. 2017, 29). Toteutimme yhteistyössä toimeksiantajan kanssa kehittämistyön, jossa laadimme käsikirjan, jota varhaiskasvatuksen sosionomit sekä varhaiskasvatuksen sosionomin työtä kehittävät henkilöt voivat hyödyntää johdonmukaisesti työn suunnittelussa, arvioinnissa sekä kehittämisessä. Painotuksena kehittämistyössä ovat sosionomin sosiaalipedagoginen asiantuntijuus ja osaaminen varhaiskasvatuksessa. Kehittämistyössä syntyvä käsikirja toimii Kosken TI varhaiskasvatuksen sosionomien suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen työkaluna sekä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kehittämisen apuvälineenä.

Kehittämistyön tavoitteena oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvia tehtäviä ja vastuualueita. Lisäksi tavoitteina olivat sosionomin eriytyneen osaamisen ja asiantuntijuuden korostaminen sekä varhaiskasvatuksen sosionomin tekemän sosiaalipedagogisen asiantuntijatyön kehittäminen ja näkyväksi tekeminen varhaiskasvatuksessa lisäämällä sosiaalipedagogiikan tietoista toteuttamista.

Kehittämistyön kehittämistehtävänä oli koostaa varhaiskasvatuksen sosionomina toimiville sekä tehtävänkuvia laativille tahoille sosiaalipedagoginen käsikirja. Käsikirja vastaa kehittämistyön tavoitteisiin konkretisoimalla

varhaiskasvatuksessa toteutettavaa sosiaalipedagogista työtä sekä tarjoamalla työkaluja sosiaalipedagogisen työotteen johdonmukaiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen varhaiskasvatuksen sosionomeille. Käsikirja korostaa varhaiskasvatuksen sosionomin eriytynyttä osaamista sekä asiantuntijuutta ja tarjoaa tietoa työnkuvan laatimiseen ja kehittämiseen.

3 Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksessa

3.1 Sosiaalipedagogiikan määrittelyä

Sosiaalipedagogiikka on toimintajärjestelmä, johon kuuluu kolme osaa: koulutusala, käytännön työn ala ja tieteenala. Yhteiskuntatieteitä sekä kasvatustieteitä yhdistävänä tieteenalana sosiaalipedagogiikassa tarkastellaan kasvatuksen näkökulmasta yhteisöjä ja yhteiskuntaa sekä maailmaa, mutta myös kasvatusta ihmisen, maailman ja yhteiskunnan suhteiden näkökulmasta. Yksinkertaisemmin sosiaalipedagogiikan käytännön työtä kuvataan sosiaalista kasvua tukevaksi kasvatustyöksi tai sosiaaliseksi työksi, joka korostaa kasvatuksen kysymyksiä. (Nivala & Rynänen 2024, sosiaalipedagogiikan piirteitä.) Kyse on pohjimmiltaan pedagogisesta näkökulmasta ihmisen ja yhteiskunnan välisen suhteen rakentumisesta. Ajattelutapana sosiaalipedagogiikka kattaa laajasti eri ammattiryhmiä ja toimialueita. (Hämäläinen 2020, 150.)

Sosiaalipedagogiikka sisältää käsitteet sosiaalinen ja pedagogiikka. Mielenkiintoa osoitetaan pedagogisuudessa nähtäville sosiaalisille ilmiöille sekä sosiaalisuuden pedagogisille ilmiöille. Sosiaalinen käsittää sosiaalipedagogiikan näkökulmasta useita erilaisia määritelmiä kuten viittauksen vuorovaikutukseen, ihmistenvälisyyteen, yhteisöllisyyteen, yhteiselämään ja yhteisöihin. Sosiaalinen myös ymmärretään yhteiskunnallisuutena, yhteiskunnallisina suhteina ihmisen, kasvun ja kasvatuksen välillä. Se viittaa huono-osiasuuteen, ongelmiin sekä niiden ratkaisemiseen yhteiskunnassa. Sosiaalinen käsittää ekososiaalisen termin, joka tarkoittaa ekologisten ja sosiaalisten asioiden yhteistä näkökulmaa. Nämä määritelmät ohjaavat sosiaalipedagogista kasvatuksellista ajattelua ja toimintaa. (Nivala & Rynänen 2024, sosiaalipedagogiikan piirteitä.) Sosiaalipedagogiikassa voidaan puhua myös kehityslinjoista, joita ovat sivistysteoreettinen- sekä hyvinvointiteoreettinen linja. Sivistysteoreettinen linja keskittyy kansalaisyhteiskuntaan käsittäen kaikki ihmiset. Hyvinvointiteoreettinen linja keskittyy sosiaalisten ja psykososiaalisten

ongelmien ratkaisuun ja lievittämiseen kasvatuksen keinoin, sekä tukee henkilöiden yhteiskuntasuhteen rakentumista. (Hämäläinen 2020, 149.)

Pedagogiikka ymmärretään sosiaalipedagogiikan määritelmässä tiedoksi, joka käsittelee ihmisen kasvun tukemista sekä kasvatusta. Pedagogiikka asettaa kasvatukselle päämääriä ohjaavana tietona, luomalla määritelmiä arvoperusteisesti. Se on myös toimintaa, joka täsmentää kasvatuksen käytäntöjä tiedon avulla asettaen päämääriä. Sosiaalipedagogiikan tarkoituksena on kehittää kasvatustoimintaa, jonka tavoitteena on luoda muutosta parempaan. Sosiaalipedagoginen kasvatusta keskittyy kasvatuksen tavoitteellisuuden toimintana, sekä ihmisen kasvun prosesseihin ja niiden tukemiseen. Sosiaalipedagogiikassa kasvatuksesta puhutaankin usein kasvun tukemisena. Sen perustehtävänä on tuen tarjoaminen kasvun prosesseissa – sivistymisessä, sosialisatiossa eli ihmisen yhteiskunnan jäsenyyteen kasvussa ja personalisatiossa eli itseksi kasvamisessa. Kasvu tapahtuu vuorovaikutuksessa ihmisten ja ympäristön kanssa ilman tietoista ohjaamista. Kasvatusta on kasvatustieteiden tukemista sekä ohjaamista. Kasvatusta tukee kasvun prosesseja eli kasvua. (Nivala & Ryyänen 2024, sosiaalipedagogiikan piirteitä.)

Suomessa toteutettava varhaiskasvatusta linkittyy pohjoismaiseen opetussuunnitelmatapaan, joka on arvioiden mukaan näkökulmaltaan sosiaalipedagoginen. Varhaiskasvatuksessa ei kuitenkaan yleisesti tunnusteta sen sosiaalipedagogista kokonaisuutta. Kasvun ja kasvatusta käsitteiden sekä varhaiskasvatustieteellisen perusteita tarkasteltaessa pedagogisesta sekä sosiaalipedagogisesta näkökulmasta on huomattu, että varhaiskasvatusta yhdistää yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen näkökulman. Kasvatustieteellinen näkökulma korostaa kasvatusta roolia laaja-alaisena toimintana, joka tukee sivistys- ja sosialisatiossa sekä identiteetin rakentumista eli kasvua, jota sosiaalipedagogiikan näkökulmasta tarkastellaan. (Rintakorpi & Holmikari 2021, 243–244.)

Sosiaalipedagogiikan tarkoitusta ja perusluonnetta on jäsennetty erillisiin toimintaperiaatteisiin. Niissä korostuvat kasvatustieteellisen toiminnan merkitys

tukea ihmisten yhteisöllistä ominaisluonnetta sekä vuorovaikutuksellisia taitoja, ajattelun ja toiminnan sopeutuminen ihmisten arkeen, kasvatuksellisen toiminnan suuntaaminen ihmisiin ja yhteisöihin sekä kasvatustyön yhteiskunnallisen ulottuvuuden huomioiminen ja oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoisemman yhteiskunnan tavoittelemisen kasvatuksellisin keinoin (Nivala & Ryyänen 2024, sosiaalipedagogiikan piirteitä). Nivala ja Ryyänen jäsentävät sosiaalipedagogisen työn tasoja yksilön, yhteisön, yhteiskunnan, ihmiskunnan ja planeetan tasolle. Yksilön kasvu, osallisuus ja toimijuus, yhteisön merkitys yksilön kasvulle, ihmisen kiinnittyminen yhteiskuntaan, ihmiskunnan muodostaman kokonaisuuden ja sen sisäiset riippuvuudet toisista ihmisistä sekä ihmisen merkitys olla osana maailmaa yhtenä monista lajeista planeetan tasolla, ovat sosiaalipedagogisen työn tasojen keskeiset näkökulmat. Näissä tasoissa korostuvat sosiaalipedagogiikan arvopohjan ulottuvuudet tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta, oikeudenmukaisuudesta, luovuttamattomasta ihmisarvosta sekä ekologisesta kestävydestä ja ekologisesta oikeudenmukaisuudesta. (Nivala & Ryyänen 2024, sosiaalipedagogiikan piirteitä.)

3.2 Sosiaalipedagoginen työote

Sosiaalipedagogista työtä voi toteuttaa monin erilaisin painotuksin, mutta huomioitavaa kuitenkin on, että mikä tahansa yhteisöjen ja ihmisten kanssa tehtävä työ ei ole sosiaalipedagogista. Sosiaalipedagogiseksi työ muuttuu, kun se perustuu sosiaalipedagogiseen ajatteluun. Sosiaalipedagogisen työtöteen ominaispiirteiden ajatellaan olevan työtöteen laadullisia kuvauksia sekä normatiivisia periaatteita, jotka ohjaavat työtä. Niiden ajatellaan nousevan alan arvoperustasta ja ne kuvaavat, miten työtä tulee toteuttaa. (Nivala & Ryyänen 2024, 219.)

Yhdeksi sosiaalipedagogisen käytännön työn perustaksi esitetään tietynlainen asennoitumisen tapa, jota kutsutaan termillä Haltung. Tämä termi viittaa toimijan omaan asenteeseen sekä suhtautumiseen omaa työtänsä kohtaan eli siihen, miten hän toimii suhteessa työhön ymmärryksensä, tietojensa sekä

arvojensa mukaan. Haltung pohjautuu sosiaalipedagogisesti toimivan henkilön ihmiskäsitykseen, arvoihin ja maailmankuvaan sekä sosiaalipedagogista työtä sääteleviin lakeihin ja asetuksiin. Yhdessä nämä edellä mainitut asiat vaikuttavat siihen, miten toimija kohtelee ja kohtaa ihmisiä sekä millä tavoin hän ottaa ekologisen toimintaympäristön osaksi sosiaalipedagogisesti toteutettua työtä ja miten hän mieltää työnsä päämäärät sekä tarkoituksen. Haltungs ajatellaan olevan tietynlainen sosiaalipedagogisen työn moraalinen kompassi ja jokaisen toimijan tulisi kehittää omaa Haltungiaan. (Nivala & Ryyänen 2024, 220.) Haltungs peruspilareita ovat empaattinen ymmärrys tilanteita ja ihmisiä kohtaan sekä myönteinen suhtautuminen. Nämä peruspilarit mahdollistavat vuorovaikutuksen, joka asettaa syrjään ennakkoluulot ja oletukset, jotka voivat vaikuttaa lasten ja perheiden kanssa työskentelyyn. (Cliffe 2024, 5.)

Sosiaalipedagoginen työote ja käytännön työn yleiset eettiset linjaukset perustuvat sosiaalipedagogiseen ihmiskäsitykseen sekä sen ohjaamiin käsityksiin ihmisten välisten suhteiden toivottavasta laadusta, ihmisestä osana maailmaa sekä ihmisten ja yhteisöjen kohtaamisesta. Eettisten pohdintojen perustana tulee huomioida näkemykset kestävästä elämänmuodosta ja hyvästä yhteiskunnasta sekä kasvatuksen ja kasvun päämääristä. (Nivala & Ryyänen 2024, 221.)

Sosiaalipedagogisen työotteen perustana ovat teorian ja käytännön yhteys sekä ajattelun ja toiminnan systeemisyyt. Nämä perustavanlaatuisimmat ominaispiirteet sitovat työotteen toiset elementit osaksi laajaa kokonaisuutta, johon kuuluvat myös työn tarkoitus sekä tavoitteet. Sosiaalipedagogisen työotteen kolme kaikenkattavaa periaatetta ovat dialoginen kohtaaminen, toimijuuden tukeminen sekä yhteisöllisyyden edistäminen. Nämä periaatteet tuovat työlle sen ominaisluonteen eikä näitä periaatteita voi väheksyä tai ohittaa ilman, että niiden ominaisluonne katoaisi. Sosiaalipedagogiikan työn tunnusomaisia piirteitä ovat myös elämyksellisyys ja toiminnallisuus sekä kehollisuus ja luovuus, jotka painottuvat eri tavoin erilaisilla työkentillä. (Nivala & Ryyänen 2024, 227.)

Varhaiskasvatuksessa sosionomit työskentelevät perustaen työtään sosiaalipedagogiselle työtteelle. Varhaiskasvatuksen sosionomien eriytynyt osaaminen näkyy lapsen kasvun ja hyvinvoinnin kokonaisvaltaisessa tukemisessa pedagogisin ja sosiaalipedagogisin keinoin. Kyseessä ei ole pelkästä sosiaalialaan liittyvästä kompetenssista, joka näyttäytyy huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä tai sosiaali- ja terveystalveluiden verkostotyössä. On kyse erityisosaamisesta, joka tulee todeksi varhaiskasvatuksen arjessa, lasten kanssa työskentelyssä. (Nivala & Rönkkö 2021, 137.) Varhaiskasvatuksen sosionomi ei ainoastaan perusta työtään kasvatuksen ja hoivan tasapainoiseen suhteeseen, vaan sosiaalipedagogiikan asiantuntijana keskeistä on myös ymmärtää lapsen perustarpeiden huolenpidon sekä hoivan mahdollistaman luonnollisen läheisyyden kuulumisen osaksi ihmisenä kasvamista ja hyvinvoinnin rakentumista. (Nivala & Rönkkö 2021, 134.)

3.3 Sosiaalipedagoginen käytännön työ

Tavanomaisimmat ympäristöt, joissa sosiaalipedagogista työtä toteutetaan löytyvät sosiaalialan ja kasvatuksen kentiltä sekä erilaisten yhteisöjen parista. Lisäksi on olemassa työkenttiä, joissa työssä voidaan toteuttaa sosiaalipedagogisia periaatteita, vaikka itse ala ei olisikaan erityisemmin sosiaalipedagogisesti painottunut. (Nivala & Ryyänänen 2024, 265.) Sosiaalipedagogiikan kaksi kehityslinjaa (sivistys- ja hyvinvointiteoreettinen) sekä kaksi niihin pohjautuvaa tehtävää ovat yleinen ja erityinen tehtävä. Ihmisen sosiaalisesta kasvusta ja yhteiselämän tukemisesta yhteiskunnassa, yhteisöissä ja maailmassa on kiinnostunut yleisen tehtävän mukainen sosiaalipedagogiikka. Yleisen tehtävän mukaista sosiaalipedagogiikkaa toteutetaan yleensä kasvatustyön erilaisissa ympäristöissä sekä instituutioissa ja näissä painottuu työn kasvatuksellinen luonne. Erityisen tehtävän mukainen sosiaalipedagogiikka suuntautuu sellaisten ihmisten kasvatukselliseen kohtaamiseen, jotka elävät vaikeissa elämäntilanteissa, joiden elämää erityiset tarpeet määrittävät tai jotka kokevat erilaisia uhkaavia ongelmia oman

hyvinvointinsa suhteen. Erityisen tehtävän mukaisen sosiaalipedagogiikan tavoitteena ovat yhteiskunnallisen eriarvoisuuden haastaminen ja osoittaminen sekä huono-osaisuuden pedagoginen lievittäminen ja ehkäiseminen. Työ kohdistuu ihmisten elämäntilanteisiin ja heidän yhteisöihinsä sekä yhteiskunnan käytäntöihin ja rakenteisiin. Erityisen tehtävän mukaista sosiaalipedagogiikkaa toteutetaan monissa erilaisissa sosiaalialan toimintaympäristöissä, esimerkiksi julkisella sektorilla ja kansalaisjärjestöissä. (Nivala ja Ryyänen 2024, 265–266.)

Formaalin eli muodollisen kasvatuksen ja koulutuksen ympäristöjen, kuten koulun sekä varhaiskasvatuksen työtä ohjaavat lainsäädäntö ja muut viralliset säädökset, joita ovat esimerkiksi valtakunnalliset opetussuunnitelmat, sen toimintamuodot ja tavoitteet. (Nivala & Ryyänen 2024, 266). 2000-luvun aikana muodollisesta kasvatuksesta on kehittynyt merkittävä sosiaalipedagoginen työn alue monessa eri maassa. Sosiaalipedagogista työtä on tehty varhaiskasvatuksessa pitkään esimerkiksi Tanskassa ja Saksassa. (Nivala & Ryyänen 2024, 271.)

Suomalainen varhaiskasvatus ja koko pohjoismainen varhaiskasvatuksen instituutio on tärkein ja ainutlaatuinen varhaiskasvatuksen toteuttaja maailmassa (Tast 2007, 20). Kasvatuksen ja hoivan yhdistäminen, lapsikeskeisyys ja kokonaisvaltainen lapsen luonnollisen kasvun ja kehityksen tukeminen pohjautuu perinteisesti pohjoismaiseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen kansainvälisissä vertailuissa tätä pohjoismaista perinnettä luonnehditaan sosiaalipedagogiseksi erotuksena kognitiivista oppimista ja kouluvalmiuksia painottavasta varhaiskasvatuksesta, joka on tyypillistä Ranskassa ja englanninkielisissä maissa. (Nivala & Ryyänen 2024, 271.)

Jokaisen lapsen kohtaaminen kokonaisena ihmisenä luonnollisten tarpeidensa sekä ainutlaatuisien kasvun mahdollisuuksien kanssa ovat sosiaalipedagogisen varhaiskasvatuksen lähtökohta. Päivittäisessä elämässä rakentuu kasvatuksen ja hoivan tasapainoinen yhteys, kun huolenpito lapsen perustarpeista käsitetään yhdeksi perustaksi sosiaalisena olentona ja omana itsenä kasvamiselle. Hoiva ja luonnollinen läheisyys mahdollistavat sen, että lapsi kokee tulevansa

hyväksytyksi omana itsenään. Hoivan avulla voidaan tukea lapsen toimijuutta suhteessa lapsen tarpeisiin sekä ympäristöön. Läheisyyden ja läsnäolon pohjalta vahvistetaan jokaisen lapsen kasvun kokonaisvaltaista tukemista ja pedagogista hyvinvointia. (Nivala & Ryyänen 2024, 271.)

Friedrich Fröbeliä ja Heinrich Pestalozzia pidetään varhaiskasvatuksen oppisinä sekä varhaisen sosiaalipedagogisen keskustelun innoittajina, joiden ajatuksiin juurtuu kokonaisvaltaisen kasvatuksen ihanne. Pestalozzi korosti pään, sydämen ja käsien metaforan avulla kasvatuksen kokonaisvaltaisuutta. Tiedollisen opetuksen (pään) lisäksi kasvatukseen tulee tukea tasapainoisesti myös tunteiden ja moraalien (sydämen) sekä toiminnallisten taitojen (käsien) kehitystä. Friedrich Fröbel korosti mielikuvituksen ja luovuuden kehittymisen lähtökohtana vapaan leikin merkitystä. Fröbelin mukaan leikeissä lapset oppivat omien havaintojensa kautta ja kasvavat aikuisen tuella. (Nivala & Ryyänen 2024, 271–272.) Pään, käden ja sydämen metaforaa on jäsennetty myös oppimistyyliin eli ihmisen tapana ajatella, käsitellä ja ymmärtää tietoa. Oppiminen tapahtuu saman aikaisesti kaikilla aisteilla, sillä tietoa ei omaksuta pelkällä päällä, vaan samanaikaisesti sydämellä sekä käsillä. (Gazibara 2020, 75.)

Sosiaalipedagogisessa varhaiskasvatuksessa kasvun ja kehityksen lähtökohtina ovat lapsille luontaiset tavat toimia. Aikuisten tehtävänä on tukea lasten luovuutta, ruokkia heidän tiedonhaluaan, uteliaisuuttaan sekä mielikuvitustaan ja edistää yhdessä tekemisen valmiuksia tarjoamalla mahdollisuuksia leikkiin, ympäristön moniaistiseen tutkimiseen ulkona ja monipuoliseen luovaan toimintaan. Lasten omia aloitteita ja omatoimisuutta sekä yhteistoimintaa ja yhteenkuuluvuuden tunteita rohkaistaan toiminnassa. Aikuiset ovat läsnä arjen vuorovaikutustilanteissa tarjoten tukea lasten tunteiden hallintaan, epäitsekään ajattelun ja empatian kehittymiseen sekä oikean ja väärän erottamiseen. Tuen myötä lapset voivat kasvaa siten, että he oppivat kokemaan empatiaa toisiaan kohtaan, lähellä ja kaukana eläviä ihmisiä kohtaan sekä luontoa ja eläimiä kohtaan. (Nivala & Ryyänen 2024, 272.)

Sosiaalipedagogisen varhaiskasvatuksen periaatteena kokonaisvaltaisuus viittaa siihen, että lapsi nähdään yksilönä ja systemisesti yhteiskunnan sekä yhteisöjensä jäsenenä ja osana maailmaa. Varhaiskasvatuksen koko päiväkotiki ja lapsen vertaisryhmä ovat yhteisöjä, joilla on kasvattavia mahdollisuuksia sekä vaikutuksia lapseen. Lisäksi lapsi nähdään osana perheyhteisöään, jonka elämäntilanne, kulttuurinen tausta, sosioekonominen asema ja erilaiset erikoispiirteet ovat varhaiskasvatuksen arjessa läsnä ja ne tulee ottaa huomioon. (Nivala & Ryyänen 2024, 272.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutukseen sisältyy pedagogisia opintoja, jotka eivät tuota niinkään opetus- ja opetussuunnitelmaosaamista vaan sosiaalipedagogista osaamista eli kasvatus- ja hyvinvointi osaamista, ihmisen ja yhteisöjen jäsenenä kasvun sekä hyvinvoinnin kokonaisvaltaista pedagogisen tukemisen osaamista. Varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työyhteisössä muiden ammattilaisten koulutukseen ei kuulu sosiaalipedagogisia sisältöjä, jolloin sosionomin koulutuksen nähdään luovan varhaiskasvatuksen sosionomeille erityisosaamista, jota muilla ei ole. (Nivala & Rönkkö 2021, 134.)

Sosiaalipedagogisen orientoitumisen mukaan (Kurki 2000, 88) yhteisöissä esiintyvä osallisuus on keskeistä yksilöiden hyvinvoinnin kannalta. Osallisuuden vahvistaminen on näkökulma, jonka myötä selkenee se, miten lasten suhteita aikuisiin ja vertaisiinsa voidaan tukea ja miten perheitä tulisi kohdata. Sosiaalipedagoginen käsitys osallisuudesta ohjaa edistämään lasten yhteenkuuluvuuden tunteita ja kokemuksia omasta merkityksellisyydestään ryhmän osana. Vanhempien osallisuuden vahvistaminen ja perheiden kohtaaminen perustuvat dialogisen kohtaamisen periaatteisiin, joita ovat avoimuus, empaattisuus, luottamus ja vastavuoroinen kunnioitus. Perheen tilanteesta tai lapsen hyvinvoinnista huolen herätessä on tärkeää ymmärtää perheiden arkea, etsiä tapoja tukea lasta sekä perhettä päivittäisissä kohtaamisissa ja tarvittaessa hyödyntää moniammatillisen yhteistyön verkostoja. (Nivala & Ryyänen 2024, 272–273.)

Sosiaalipedagogiseen käytännön työhön ja osaamiseen kuuluu kyky tehdä työtä välittäen, käyttäen tunteita ja empatiaa, samalla tukien lapsen tunteiden

käsittelyä, ilmaisua ja ymmärtämistä. Yksi tärkeä sosiaalipedagoginen teoreettinen työkalu on pedagoginen suhde, joka kuvaa kasvattajan ja lapsen välistä suhdetta. Lähtökohtana on lapsen kohtaaminen ainutlaatuisena ja arvokkaana ihmisenä, jonka olemassa olevien mahdollisuuksien tukemista kasvattajan tulee tukea ilman omia tai ulkopuolisia odotuksia. Pedagoginen suhde rakentuu kunnioituksen, luottamuksen ja rakkauden kautta keskinäisessä vuorovaikutuksessa, perustuen avoimuudelle, joustavuudelle, tilannekohtaiselle toiminnalle sekä lapsen tarpeiden ja mahdollisuuksien herkälle huomioimiselle, jossa kasvattajan auktoriteetti perustuu lapsen kokonaisvaltaisen kasvun sekä mahdollisuuksien tukemiseen. (Nivala & Rönkkö 2021, 134, 136.)

Sosiaalipedagogisesti suuntautunut varhaiskasvattaja asettuu tasavertaisesti vuoropuheluun lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Yhteinen kieli ja kokemuksellinen tila tukee dialogisuuden toteutumista eikä se aina vaadi kohtaamisessa sanoja. Usein sosiaalipedagogisesti suuntautunut ammattilainen tukee ja kulkee lapsen ja hänen perheensä rinnalla tilanteissa, joissa heidän olisi työlästä kulkea yksin. Rinnalla kuljetaan riittävän pitkän matkaa, kunnes perhe on kykenevä aikaisempaa parempaan elämänhallintaan. (Ranne 2008, 108.)

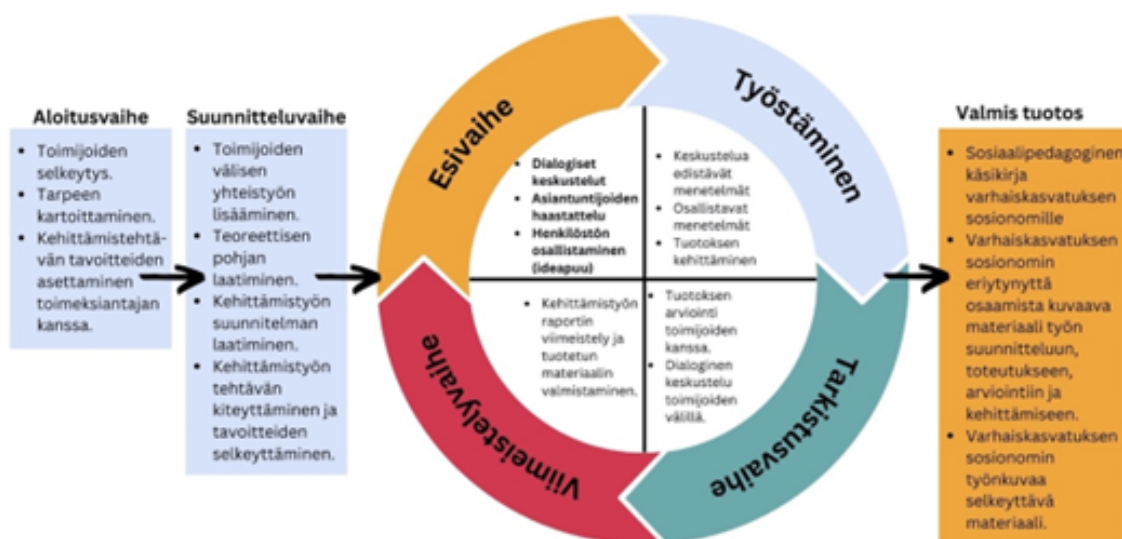
4 Kehittämistyön toteutus

4.1 Kehittämistyön prosessimalli ja eteneminen

Kehittämistyönä toteutettavan opinnäytetyön eteneminen voidaan nähdä loogisessa lineaarisessa järjestyksessä, jolloin toteutus etenee tarpeen tunnistamisesta aina työn arviointiin ja levittämiseen. Kehittämistyön lineaarinen eteneminen voi käytännössä olla eri vaiheiden limittymistä toisiinsa ja osittain ne voivat toteutua yhtäaikaaisesti. Lineaarisen toimintamallin rinnalle on vakiintunut kehittämisen syklinen eteneminen, jolloin kehittämisen vaiheet muodostavat kehiä. Syklinen eteneminen kuvastaa työn jatkuvaa uudelleen arviointia, kun työn eri vaiheet ovat vahvemmin limittyneet toisiinsa. Kehittämistyön eri vaiheissa mahdollistuvat toiminnassa ja toiminnasta oppiminen. Syklisessä ajattelussa korostuvat reflektiivisyys, arviointi ja vuorovaikutus. (Salonen ym. 2017, 52.)

Kehittämistyömme perustui lineaarisen ja syklisen työskentelyn yhteensovittamiseen eli konstruktivistiseen työskentelyyn. Tällöin korostuvat epävarmuuden sieto, joustavuus päätöksenteossa sekä toisten näkemysten kunnioitus kehittämistyön eri vaiheissa. Perusajatuksena on, että kaikki kehittäminen perustuu jatkuvaan reflektioon, yhdessä tekemiseen, osallisuuteen, toiminnassa oppimiseen ja menetelmäosaamiseen. Konstruktivistisessa työskentelyssä on tärkeää arvioida, pysähtyä ja suuntautua eteenpäin. Kehittämistoiminnan eteneminen tapahtuu vahvassa vuorovaikutuksessa, jolloin asiantuntijuus on jaettava, erilaiset näkökulmat jaetaan ja toiminta on moniäänistä. (Salonen ym. 2017, 53.) Kehittämistyömme aikana olimme aktiivisessa vuorovaikutuksessa Kosken TI varhaiskasvatuksen henkilöstön, varhaiskasvatusjohtajan ja varhaiskasvatuksen sosionomeiksi opiskelevien työntekijöiden kanssa. Kehittämistyömme toteutuksen aikana kävimme jatkuvaa keskustelua ja työn kehittämistä meidän opiskelijoiden eli työn toteuttajien kesken. Kehittämistyön toteuttajina perustamme kehittämistyömme toteuttamisen vuorovaikutukselle, jossa toteutuivat reflektio

sekä työn jatkuva arviointi. Kuvassa 1. kuvaamme kehittämistyön konstruktivistista etenemistä mukailen Salosen (2013, 20) laatimaa mallia.

Kuva 1. Konstruktivistinen kehittämistyö

Kehittämismenetti koostuu viidestä tehtävästä, joita ovat perustelu, organisointi, toteutus, arviointi ja levittäminen (Toikko & Rantanen 2009, 64). Kehittämistoiminnan liikkeelle paneva voima on kehittämistarpeen tunnistaminen. Aloitusvaiheessa on tärkeää muodostaa yhteinen ymmärrys kehittämisen kohteesta ja rajata aihealue riittävän hyvin. (Salonen yms. 2017, 56.) Kehittämistyömme aloitusvaihe käynnistyi elokuussa 2024 toimeksiantajan kanssa käydyillä keskusteluilla, joiden aikana selkeytettiin opinnäytetyön toimijat, tarve sekä asetettiin tavoitteet kehittämistehtävälle. Keskusteluja käytiin Microsoft Teams viestintäalustan välityksellä niin toimeksiantajan kuin opinnäytetyötämme ohjaavan opettajan kanssa.

Suunnitteluvaiheen tehtävänä oli täsmentää ajatuksia siitä, mitkä ovat kehittämistyön toteuttamisedellytykset ja mitä kehittämisellä voidaan tavoitella realistisesti. Suunnitteluvaiheessa tehtiin taustaselvitystä ja perehdyttiin aiheeseen liittyvään tutkimustietoon ja kirjallisuuteen. Suunnitelmavaiheessa laadittiin myös kirjallinen kehittämissuunnitelma ja rajattiin kehittämisen kohde. Suunnitelmassa kuvataan kehittämistyön tavoitteet, vaiheet, toimijat, kehittämismenetelmät sekä tavat, joilla lopputulosta dokumentoidaan,

arvioidaan ja levitetään. Kehittämistyön tulee pohjautua tutkittuun tietoon. (Salonen ym. 2017, 60.) Suunnitteluvaihe ajoittui vuoden 2024 elokuusta saman vuoden joulukuuhun. Suunnitteluvaiheessa lisäsimme yhteistyötä toimijoiden välillä, tarkensimme kehittämistyön tavoitteita, perehdyimme kirjallisuuteen sekä tutkimustietoon kehittämistyömme aiheesta ja laadimme kehittämistyön suunnitelman.

Toteutusvaihe alkoi heti, kun toimeksiantaja hyväksyi valmiin suunnitelman ja toteutusvaiheessa edettiin suunnitelman mukaisesti. Suunnitelma tarkentui toteutuksen edetessä ja kehittämistyön tuotosta kehitettiin edelleen syklisten periaatteiden mukaan. (Salonen ym. 2017, 62.) Toteutusvaiheen ajankohta oli vuoden 2025 tammikuusta maaliskuuhun. Toteutusvaihe muodostuu esivaiheesta, työstämisen vaiheesta, tarkistusvaiheesta sekä viimeistelyvaiheesta, joita kehitetään ja työstetään syklisesti (katso kuva 1). Näiden vaiheiden aikana kävimme dialogista keskustelua toimijoiden välillä, osallistimme varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja haastattelimme asiantuntijoita, käsittelimme sekä arvioimme haastatteluista saatua tietoa, kehitimme tuotostamme, arvioimme tuotosta toimijoiden kanssa, keräsimme palautetta, viimeistelimme kehittämistyön raporttia sekä valmistimme työn tuottamaa materiaalia.

Toteutusvaiheen aikana valmistetaan tuotos, joka vastaa suunnitelmaa (Toikko & Rantanen 2009, 65). Tuotos kertoo kehittämistoiminnan myötä saaduista toiminnan muutoksista ja hyödyistä kehittämistyön määrittelemässä kohteessa. Kehittämistyön tuotoksen tulee innovaatiomääritelmän mukaisesti aina tuottaa lisäarvoa työyhteisölle. Materiaalinen tuotos voi olla esimerkiksi opas. (Salonen ym. 2017, 63.) Kehittämistyömme valmis tuotos on keväällä 2025 valmistunut sosiaalipedagoginen käsikirja varhaiskasvatukseen varhaiskasvatuksen sosionomeille. Se kuvaa varhaiskasvatuksen sosionomin eriytynyttä osaamista ja se on tehty työn suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja kehittämisen tueksi.

Arviointivaihe voidaan ajatella sisältyvän kaikkiin vaiheisiin syklisten ja reflektiivisten periaatteiden ohjaamina. Arviointia voi tapahtua ennen arvioitavaa toimintaa, toiminnan aikana ja toteutuksen valmistuttua. Arviointi voi sisältää

esimerkiksi ulkoisen arvioinnin, vertaisarvioinnin sekä itsearvioinnin muotoja. Loppuraportti laaditaan arviointivaiheessa ja se on kirjallinen selostus kehittämistoiminnasta. Raporttiin kirjataan kaikki vaiheet tarpeen tunnistamisesta kehittämistoiminnan tuloksiin asti. (Salonen ym. 2017, 64–65.) Kehittämistyön arviointi tapahtui koko toteutuksen ajan syksystä 2024 vuoden 2025 kevääseen saakka yhdessä toimijoiden kanssa dialogisen keskustelun sekä saadun palautteen avulla. Toinen kehittämistyön toteuttajista työskenteli varhaiskasvatuksen kehittämissympäristössä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä, joten hän pystyi refleктоimaan työn vaiheita arjessa esimerkiksi työyhteisön yhteisissä palaverissa.

Kehittämisvaihe on suoritettu, kun sille asetetut tulokset ja tavoitteet ovat saavutettu sekä loppuraportti on kirjattu. Päätämismvaiheessa suunnitellaan, mitä tuotokselle ja tuloksille tapahtuu jatkossa eli miten niitä hyödynnetään jatkossa, miten laajalle ne aiotaan levittää sekä implementoida eli juurruttaa. (Salonen ym. 2017, 66.) Kehittämistyön tuotos tullaan jakamaan laajaan levitykseen, jotta varhaiskasvatuksen sosionomin eriytynyttä osaamista voidaan tunnistaa ja työnkuvaa kehittää laajasti.

4.2 Kehittämismenetelmät ja kehittämistiedon tarkastelu

Yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä kehittämis- ja tutkimustyössä on haastattelu. Haastattelun avulla voidaan saada kerätyksi nopeasti kehittämiskohteesta syvällistäkin tietoa. Haastattelun avulla on mahdollista saada kerätyksi uusia näkökulmia avaavia aineistoja kehittämiskohteen ollessa esimerkiksi vähän tutkittu. Haastattelu kannattaa kehittämissä yhdistää toisiin menetelmiin, koska toiset menetelmät useimmiten tukevat toisiaan. Haastattelun tavoitteena voi olla esimerkiksi asioiden syventäminen tai selventäminen. (Ojasalo yms. 2015, 106.)

Haastattelumenetelmiä on erilaisia, joten haastattelun valinta tiedonkeruumenetelmäksi edellyttää pohdintaa siitä, millaista haastattelua on suunniteltu ja millaista tietoa kehittämistyön tueksi tarvitaan.

Haastattelumenetelmien suurimmat erot liittyvät strukturointiasteeseen eli siihen, kuinka kiinteiksi kysymykset muotoillaan ja kuinka paljon haastattelutilanteessa haastattelijalla itse voi joustaa. Jonkinlaisena jäsenyyksenä pidetään strukturoidun eli standardoidun lomakehaastattelun erottamista omaksi luokakseen ja muut haastattelut omakseen. Tällaisia muita haastatteluja ovat esimerkiksi syvähaastattelu, ryhmähaastattelu ja teemahaastattelu. (Ojasalo yms. 2015, 106–107.) Puolistrukturoitu haastattelu on sellainen, jossa haastattelun kysymykset on laadittu ennakkoon. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelijalla voi vaihdella haastattelun kulun mukaisesti myös kysymysten järjestystä sekä kysymysten tarkkoja sanamuotoja. Haastattelun kuluessa voidaan esittää haastateltavalle myös mieleen tulevia kysymyksiä ja puolestaan etukäteen laaditut, mutta tilanteeseen soveltumattomat kysymykset voidaan jättää esittämättä. (Ojasalo yms. 2015, 108.)

Teemahaastattelun idea on selvittää, mitä joku ajattelee jostakin tietystä asiasta ja asia selvitetään kysymällä häneltä itseltään (Valli 2018, 27).

Teemahaastattelussa haastattelun teema-alueet ovat määrätty ennalta. Kehittämistehtävä määrittelee tärkeimmät kriteerit haastateltavien valinnan suhteen. Ideana on haastatella sellaisia henkilöitä, joiden uskotaan omaavan sellaista kokemusta, tietoa tai heidän tiedetään olleen osana jotakin toimintaa tai prosessia, josta on haastatteliijoille hyötyä. (Valli 2018, 30–31.)

Ideariihä on yhteistoiminnallinen tapa kerätä tietoa. Toiminnallisessa kehittämistyössä ideariihä sopii tulevan tuotoksen, esimerkiksi käsikirjan käyttäjälähtöiseen suunnitteluun. Kehittämistehtävän idea soveltuu ideariihen ohjaavaksi lähtökohdaksi. Tämän jälkeen ryhmäläiset voivat esimerkiksi ryhmässä tai pareittain kirjata tarralapuille mieleen tulevia asioita. Tarralapot olisi hyvä kiinnittää näkyvään paikkaan, josta kaikkein ideoita on jokaisen ryhmän jäsenen mahdollista seurata. Ideariihessä syntyneen materiaalin voi ryhmitellä yhdessä ryhmän jäsenien kanssa erilaisiin asiakokonaisuuksiin ja sen jälkeen nämä ryhmittelyt sekä ideat käydään läpi. (Vilkkä 2021, 89–90.)

Dialogisessa keskustelussa tavoitellaan yhteistä ymmärrystä käymällä avointa sekä suoraa keskustelua yhdessä. Dialogisessa keskustelussa ymmärretään,

että kenenkään henkilön näkemys ei ole asian koko totuus vaan on olemassa erilaisia näkemyksiä. Tilannetta tutkitaan yhdessä ja tilaa annetaan erilaisille näkemyksille. Aito dialogi voi mahdollistaa ihmisten osaamisen, luovuuden ja motivaation käyttöönoton. (Salonen ym. 2017, 61.)

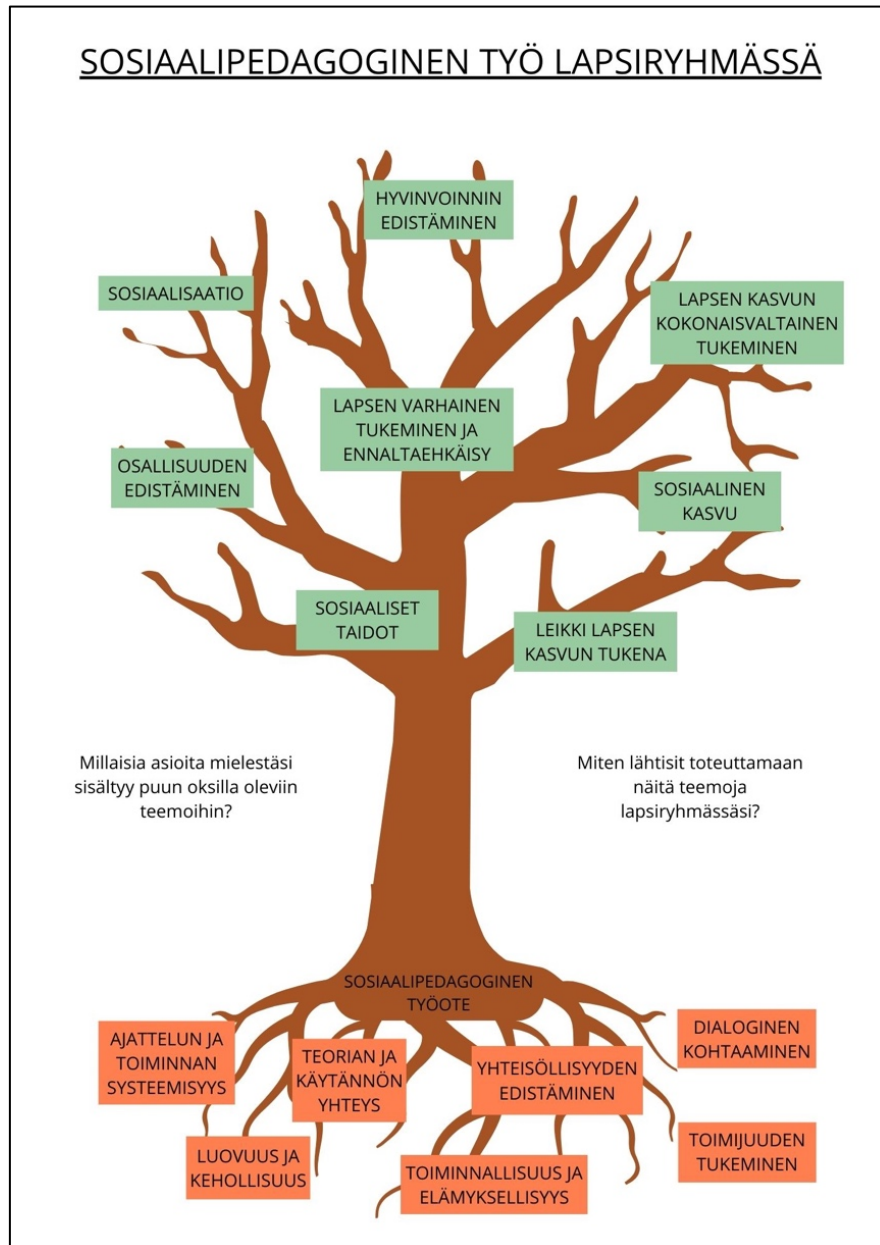
Kehittämisen menetelmiä ja välineitä jäsennetään monilla tavoilla ja näitä tapoja ovat esimerkiksi osallistavat ja keskustelua edistävät menetelmät. (Salonen ym. 2017, 55). Opinnäytetyössämme käytetyt kehittämismenetelmät painottuivat keskustelua edistäviin menetelmiin, joita työssämme olivat dialoginen keskustelu, yhteistyö sekä haastattelut ja osallistavana menetelmänä puolestaan käytimme ideariihä. Tutustuimme alussa myös kehittämistyömme aihealueeseen liittyvään kirjallisuuteen sekä aikaisemmin tehtyihin kehittämistöihin. Käytimme hyödyksi myös omaa työkokemustamme varhaiskasvatuksen kentällä toimimisesta.

Kehittämistyötä tehdessä työskentelimme sosiaalipedagogisen työotteen mukaisesti – työskentelyssä toteutuivat avoin dialogi, kehittämiseen osallistuvien henkilöiden innostaminen ja osallistumisen mahdollistaminen sekä toiminnalliset työtavat. Sosiaalipedagogisessa työssä dialogi nähdään ihmisiä yhdistävänä tekijänä, joka perustuu läsnäoloon, avoimuuteen, luottamukseen, keskinäiseen kunnioitukseen sekä tasavertaisuuteen (Nivala & Ryyänen 2024, 235–236). Dialoginen keskustelu kulkee menetelmänä läpi koko kehittämistyömme prosessin: tekemällä yhteistyötä, keskustelemalla ja toteuttamalla kehittämistyön arviointia säännöllisesti niin päiväkodin johtajan, varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa kuin meidän kehittämistyön tekijöiden välillä. Dialogisen keskustelun avulla pyrimme saamaan kehittämistyötä varten tärkeää tietoa, jotta tuotoksestamme tulisi toimeksiantajalle mahdollisimman hyödyllinen. Jatkuvan keskustelun ja arvioinnin avulla varmistimme, että kehittämistyö vastaa mahdollisimman hyvin sen tavoitteita ja tarpeita.

Tiedonhankinnan menetelmänä käytimme puolistrukturoitua teemahaastattelua eli määrittelimme etukäteen tiettyyn teemaan liittyvät avoimet kysymykset, mutta pystyimme haastattelutilanteessa tekemään muutoksia niin kysymyksiensä muotoiluun, järjestykseen kuin määrään. Toteutimme haastattelut Teams-

sovelluksen välityksellä haastatteleamalla kahta henkilöä samanaikaisesti ja toisen haastattelun toteutimme sähköpostin välityksellä. Haastattelimme kolme sosiaalipedagogiikan asiantuntijaa, joilla kaikilla oli varhaiskasvatuksen sosionomin koulutus sekä kokemusta sosiaalipedagogiikan toteuttamisesta työssä tai sen kehittämisessä. Haastattelukysymyksemme (Liite 1.) käsittelivät varhaiskasvatuksen sosionomien tekemää sosiaalipedagogista työtä sekä asiantuntijuutta. Haastatteluista saadut tiedot korostivat muun muassa varhaiskasvatuksen sosionomien merkitystä lasten ja perheiden varhaisessa tukemisessa sekä ennaltaehkäisevässä työssä, lapsen sosiaalisen kasvun tukemisessa, kokonaisvaltaista ajattelua, sosiaalipedagogiikan systeemisyttä, osallisuuden vahvistamista, tunne- ja kaveritaitoja, yhteisöllisyyden vahvistamista, dialogisuutta, hyvinvoinnin edistämistä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, moninaisuutta, toimijuutta sekä reflektoinnin merkitystä. Teemahaastattelut sekä avoimet haastattelut kannattaa niiden toteuttamisen jälkeen jäsentää kirjoittamalla puhtaaksi. (Ojasalo yms. 2015, 110.) Haastattelujen jälkeen keräsimme saadun tiedon taulukoksi ja vertailimme sekä arvioimme niitä suhteessa muuhun kehittämistyössä saatuun tietoon.

Osallistavana menetelmänä kehittämistyössämme käytimme varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa ideapuu -menetelmää. Tässä menetelmässä kokosimme varhaiskasvatuksen henkilöstölle henkilökunnan tilan seinälle ideapuun (Kuva 2.), jonka oksille oli koottu erilaisia sosiaalipedagogiikkaan liittyviä teemoja.

Kuva 2. Ideapuu

Työntekijöiden tehtävänä oli kirjata puun oksille teemojen alle ajatuksia muistilapuilla. Ideoinnin tukena esitimme henkilöstölle kaksi ohjaavaa kysymystä, joihin toivoimme saavamme vastauksia. Ideapuu oli esillä parin viikon ajan, jolloin henkilöstöllä oli mahdollisuus seurata puun kehittymistä, käydä siihen liittyvää keskustelua, lukea muiden ideoita sekä lisätä uusia ajatuksia puun oksille. Käsittelimme ideapuun tietoa jäsentämällä vastauksia teemoittain ja vertailimme niitä muilla kehittämismenetelmillä saatuihin tietoihin.

Ideapuun koostimme varhaiskasvatuksen yksikköön keskeiselle paikalle, johon henkilökunta sai tuoda omia ajatuksia liittyen sosiaalipedagogiikkaan. Kehittämismenetelmän toimintatapa selvennettiin henkilöstölle ennen menetelmän käyttöä. Ideapuu sisälsi sosiaalipedagogisia käsitteitä sekä erilaisia yläkäsitteitä, joiden alle henkilöstö toi omat ajatukset ja ideat kirjoittamalla muistilappuihin. Puun vieressä oli myös ohjeistus sekä ohjaavat kysymykset aiheeseen.

Eniten vastauksia saimme osallisuuden edistäminen -käsitteen alle, johon henkilöstö toi erilaisia ideoita sekä keinoja siihen, miten ottaa lapsia mukaan toiminnan suunnitteluun, huoltajien huomiointiin liittyen, lapsilähtöisyyteen, moninaisuuteen sekä kunnioitukseen ja kohtaamiseen liittyen. Osallisuuden edistäminen nähdään sosiaalipedagogiikassa toimintana, jossa tuetaan ihmisen kasvua yhteisöjensä jäsenenä (Nivala & Ryyänen 2024, 165). Toiseksi eniten ajatuksia ja ideoita tuli sosiaaliset taidot -käsitteen alle, jonne henkilöstö kohdensi tunne-, vuorovaikutus-, yhteistyö- ja kaveritaidot, itsesäätelyn, kiusaamisen ehkäisyn sekä ryhmäytymisen. Lapsen tukemiseen viittaavien käsitteiden alle henkilöstö toi draamakasvatuksen, vahvuudet, riittävän ja turvallisen leikin, yhdenvertaisen leikin, lapsen ja perheen huomioinnin, sekä arjentoimintoihin liittyviä elementtejä kuten lepo, liikunta, ravitsemus ja hygienia. Sosiaalinen kasvu sekä sosialisatio keräsivät käsitteinä itsetunnon vahvistamisen sekä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja sukupuolisensitiivisyyden. Sosialisatio nähdään sosiaalipedagogiikassa prosessina, jonka aikana ihmisen suhde kulttuuriseen, ekologiseen ja sosiaaliseen ympäristöönsä kehittyy, rakentuu sekä muotoutuu uudelleen (Nivala & Ryyänen 2024, 168). Ideapuun sisällöt loivat keskustelua henkilöstössä ja vastaaminen oli varovaista. Menetelmällä kerätty tieto kuitenkin nosti aiheita, jotka toistuivat myös muilla kehittämismenetelmillä kerätyissä tiedoissa.

Kehittämismenetelmillä saadun tiedon sekä aiempiin tietoihin perustaen laadimme kehittämistyömme tuotoksena syntyvälle käsikirjalle pääteemat. Niiden avulla jäsenämme tuotoksessa esitettävää tietoa sekä työmenetelmiä tukemaan kehittämistyön tarkoitusta ja tavoitteita. Nämä teemat ovat

varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen, sosiaalipedagoginen työskentely ja toiminta varhaiskasvatuksessa sekä sosiaalipedagogisen työn suunnittelu, arviointi ja kehittäminen. Tärkeänä teemana on sosiaalipedagoginen toiminta varhaiskasvatuksessa, johon jäsensimme otsikot: Lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen; inklusion, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen sekä huoltajien ja perheiden huomiointi lapsen tukemisessa.

Dialoginen keskustelu toteutui toteuttamisvaiheen aikana hyvin. Kosken TI varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa käydyt keskustelut ideariihen aikana, sekä tuotoksen arviointiin liittyvät keskustelut toivat suuntia kehittämistyöllemme. Varhaiskasvatuksen sosionomeiksi opiskelevat työntekijät toimivat merkittävässä roolissa käsikirjan väliarvioinnissa. Saimme heiltä ajatuksia sekä heidän kokemukseensa perustuvia painopisteitä. Yksi käsikirjan tarkoituksia on tukea varhaiskasvatuksen sosionomien työtä, joten väliarvioinnissa pääpainona oli käsikirjan hyödyllisyyden ja tehokkuuden pohdinta. Saimmekin eri toimijoilta vahvistusta jo luoduille taulukoille, jotka toimivat niin sanottuina karttoina työn suunnittelulle korostaen erilaisia teemoja ja niiden toteuttamiselle hyödyllisiä työmenetelmiä. Nämä taulukot koettiin kaikkein hyödyllisimmiksi. Kiinnitimme siis erityistä huomioita niiden antiin.

4.3 Kehittämistyön tuotos

Kehittämistyössämme laadimme sosiaalipedagogiikkaan perustuvan oppaan nimeltä Kasvun tukena – varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagoginen käsikirja. Tätä käsikirjaa hyödyntämällä varhaiskasvatuksessa työskentelevä sosionomi voi suunnitella, toteuttaa, arvioida ja kehittää laadukasta pedagogista toimintaa osana varhaiskasvatuksen moniammatillista tiimiä, painottaen sosiaalipedagogista asiantuntijuutta sekä varhaiskasvatuksen sosionomin eriytynyttä osaamista. Käsikirja toimii myös tietopakettina, joka tarkentaa varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuutta ja eriytynyttä osaamista varhaiskasvatuksen kentällä.

Alkuvaiheessa tarkoituksena oli tuottaa kehittämistyöllä hankitun tiedon avulla materiaalipankki, joka sisältää tietoa sekä valmiita toimitasuunnitelmia erilaisten sosiaalipedagogisten teemojen toteuttamisesta. Kehittämistyön edetessä tuotos sai lopullisen muotonsa. Kehittämistyön tuotoksena syntyi käsikirja, jossa merkittävässä roolissa ovat tieto sekä varhaiskasvatuksessa tehtävän sosiaalipedagogisen käytännöntyön selkeyttäminen ja tukeminen. Käsikirja sisältää teoreettista tietoa sosiaalipedagogiikasta sekä teemoittain jaoteltuja erilaisia työkaluja ja menetelmiä. Näiden avulla edistetään varhaiskasvatuksen tavoitteita, mahdollistetaan sosiaalipedagogisen työn tietoisempi toteuttaminen varhaiskasvatuksessa, tarkennetaan sosionomien eriytyneitä osaamista ja sosiaalipedagogista asiantuntijuutta vastaavaa työtä varhaiskasvatuksessa, sekä vastataan varhaiskasvatuksen tarpeisiin selkeyttää ja tarkentaa erityisesti uuden ammattilaisen, varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa osana varhaiskasvatuksen moniammatillista tiimiä.

Käsikirja perustuu sosiaalipedagogiikkaan, joka kulkee sen sisällöissä kannesta kanteen huomioiden erityisesti lapsiryhmässä tehtävää työtä, lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeen tähdäten. Kasvun tukena -käsikirja sisältää liitteinä materiaalia varhaiskasvatuksen sosionomin tekemälle työn suunnittelulle, arvioinnille ja kehittämiselle, sekä konkreettisia työtapoja ja -menetelmiä toteuttaa sosiaalipedagogiikkaa lapsiryhmässä.

Kasvun tukena -käsikirja on tietopaketti, joka tekee selkeämmäksi varhaiskasvatuksen sosionomin roolin ja tehtävän. Se kiteyttää varhaiskasvatuksessa tehtävää sosiaalipedagogista työtä sekä varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista.

5 Kehittämistyön arviointi

5.1 Tuotoksen arviointi

Kehittämistyön arviointivaiheessa kirjataan kirjallinen selostus eli loppuraportti. Raportissa esitetään kaikki vaiheet alkaen tarpeen tunnistamisesta kehittämistyön tuotoksiin saakka. Raportti sisältää myös kokonaiskuvauksen siitä mitä asioita on opittu. (Salonen ym. 2017, 65.) Kehittämistyömme tavoitteena oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvia tehtäviä sekä vastuualueita. Lisäksi tavoitteena olivat sosionomin eriytyneen osaamisen ja asiantuntijuuden korostaminen, sekä varhaiskasvatuksen sosionomin tekemän sosiaalipedagogisen asiantuntijatyön kehittäminen ja näkyväksi tekeminen osana varhaiskasvatuksen laadukasta pedagogista työtä tukemalla sen tietoista toteuttamista. Toimeksiantajanamme toimi Kosken TI kunnan varhaiskasvatus, jonka tarpeena oli kehittää ja tarkentaa varhaiskasvatuksen sosionomien asemaa varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työyhteisössä.

Kehittämistyömme tuotoksena syntyi sosiaalipedagoginen käsikirja, jota varhaiskasvatuksen sosionomit sekä varhaiskasvatuksen sosionomin työtä kehittävät henkilöt voivat käyttää hyödyksi johdonmukaisesti työn suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa sekä kehittämisessä. Onnistuimme laatimaan kehittämismenetelmien avulla sekä aiempaan tietoon perustaen käsikirjaan pääteemat, joiden avulla jäsensimme tuotoksessa esitettäviä työmenetelmiä ja tietoa tukemaan kehittämistyön tavoitteita ja tarkoitusta. Tietoperustassa tutustuimme sosiaalipedagogiikan määrittelyyn, sosiaalipedagogiseen työotteeseen sekä sosiaalipedagogiseen käytännön työhön varhaiskasvatuksessa. Onnistuimme kokoamaan käsikirjan, jossa nämä edellä mainitut näkökulmat ovat vahvasti läsnä.

Tässä vaiheessa tuotoksen arviointi koostuu toimeksiantajan sekä muiden kehittämistyön toimijoiden näkökulmista. Kehittämisprosessin luonteeseen kuului jatkuva arviointi, joten tuotosta ja sen rakennetta sekä sisältöjä arvioitiin

dialogisessa keskustelussa prosessin eri vaiheissa. Viimeisessä arvioinnissa pyysimme kehittämistyön toimijoilta sekä muutamilta varhaiskasvatuksen sosionomiksi opiskelevilta palautetta tuotoksesta eli käsikirjasta kokonaisuudessaan saadaksemme kattavan näkemyksen käsikirjan hyödyllisyydestä. Käsikirja sai myönteistä palautetta sen kattavasta sisällöstä. Erityisen hyödylliseksi koettiin käsikirjan teemoitetut sosiaalipedagogiset taulukot sekä liitteet. Saadun palautteen mukaan käsikirja kuvaa selkeästi varhaiskasvatuksen sosionomin roolia toimien hyvänä teoreettisena pohjana sosiaalipedagogiselle työlle. Teoriaosuuden kuvattiin olevan pitkä, mutta se kuitenkin koettiin merkitykselliseksi osaksi käsikirjaa ja sen tarkoitusta. Käsikirjaa luonnehdittiin selkeäksi, helppolukuiseksi ja toisaalta sopivan mittaiseksi. Yksi palautteista pohti käsikirjan sisältöjen toistuvuutta eri luvuissa, mutta sen ei koettu kuitenkaan haittaavan. Palautteen mukaan käsikirjamme kertoo todella tarkkaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan, tehtävät ja osaamisen, ja tarpeelliseksi koettiin, että myös varhaiskasvatuksen muu henkilökunta lukisi käsikirjan saaden tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin tekemästä työstä. Eräs palautteenantaja oli pohtinut myös sitä, olisiko käsikirjassa ollut hyvä tarkastella varhaiskasvatuksen eri ammattilaisten osaamista rinnakkain, jolloin tehtävien eri painotukset ja osaaminen olisi saatu näkyväksi, todeten kuitenkin, ettei käsikirjan tarkoitus ja tavoite ollut vastata siihen tarpeeseen. Käsikirja sai myös positiivista palautetta sen visuaalisesta ilmeestä, johon käytimme myös ajatusta ja aikaa. Käsikirjan kannen kuva on luotu tekoälyllä, mutta sen perimmäinen tarkoitus on kuvastaa lapsen kasvua ja kukoistusta oikeissa olosuhteissa ja oikeanlaisella tuella.

Saadun palautteen perusteella korjasimme vielä muutamia virheitä sekä lisäsimme muun muassa kiusaamisen ehkäisyä koskevan liitteen, tarkastelimme käsikirjan sisältöjen selkeyttä ja kiinnitimme erityisesti huomiota tarpeettomaan toistoon tarkentaen tekstien sisältöjä. Lisäsimme myös muutamia vinkattuja materiaaleja taulukoihin. Emme lähteneet tarkastelemaan rinnakkain varhaiskasvatuksen ammattilaisten eriytynyttä osaamista vaan keskityimme korostamaan vain varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuutta, eriytynyttä osaamista sekä tehtävää varhaiskasvatuksessa. Opetus- ja

kulttuuriministeriön Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta 2017–2030 sekä Fonsén, E. ym. 2021 painos Varhaiskasvatuksen asiantuntijat – yhteistyössä eteenpäin tarkastelevat varhaiskasvatuksen henkilöstön asiantuntijuutta ja osaamista suhteessa toisiinsa. Mielestämme edellä mainitut lähteet eivät tarkenna sosionomien roolia esimerkiksi SOAMK laatimien kompetenssien tai vahvan sosiaalipedagogisen asiantuntijuuden näkökulmista riittävällä tasolla, joten käsikirjamme sisällöt vastaavat myös yleiseen tarpeeseen tarkentaa sosionomin roolia varhaiskasvatuksen moniammatillisessa tiimissä. Tuotoksemme merkitys vahvistuu vasta, kun käsikirja pääsee varsinaiseen käyttötarkoitukseensa varhaiskasvatuksen sosionomien työkaluksi kentälle. Käsikirjan sisältöjen kehittämiseksi, muokkaamiseksi ja uudistamiseksi on varmasti tarvetta ajan saatossa, joten käsikirjan päivittäminen tulee olemaan merkittävä osa kehittämistyön jatkoa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva hakee paikkaansa ja siksi toivomme, että kehittämistyömme tuotoksena syntynyt käsikirja on aidosti merkityksellinen tuotos, joka edistää ja kehittää varhaiskasvatusta entistä laadukkaampaan suuntaan ja tukee varhaiskasvatuksen sosionomeja löytämään tärkeän sekä merkityksellisen paikkansa osana moniammatillista varhaiskasvatustiimiä. Kehittämistyömme julkaistaan Theseuksessa, jossa se on kaikkien saatavilla. Käsikirjan on tarkoitus olla työväline, jota myös muiden varhaiskasvatuksen sosionomina työskentelevien on mahdollista käyttää oman työnsä tukena. Tulemme itse levittämään käsikirjaa muiden alalla olevien tietoisuuteen ensisijaisesti käyttämällä sitä työkaluna omassa työssämme varhaiskasvatuksen sosionomeina, esittelemällä sitä muille sekä levittämällä siitä tietoa sosiaalisen median kautta. Kosken TI kunnan varhaiskasvatus hyödyntää käsikirjaa varhaiskasvatuksen sosionomien työkaluna niin työn suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin kuin kehittämisenkin tukena.

5.2 Toteutuksen arviointi

Kehittämistyömme tarve nousi Kosken TI varhaiskasvatukselta, joka toimi kehittämistyön toimeksiantajana. Työskentely käynnistyi hyvässä yhteistyössä

toimeksiantajan kanssa ja näin suunnitelman laatiminen sekä tavoitteiden tarkentaminen tuki kehittämistyömme johdonmukaista etenemistä.

Kehittämistyömme eteni noudattaen konstruktivistisen kehittämistyön luonnetta, jossa työn erivaiheet toteutuvat syklisesti ja osittain limittäin. Tärkeässä osassa oli jatkuva reflektio ja arviointi sekä vuorovaikutus kehittämistyön toimijoiden kesken. Dialogisella vuorovaikutuksella pyrimme yhteisen ymmärryksen muodostamiseen, joka mahdollistaa toimijoiden välisen oppimisen, avoimen kommunikaation luoden jotain uutta eli tässä yhteydessä kehittämistehtäväämme vastaavan tuotoksen (Mönkkönen 2018, luku 5).

Kehittämistyömme toteutuksen alussa käytimme paljon aikaa työmme aiheeseen tutustumiseen. Selvitimme myös, millaisia opinnäytetöitä aiheeseen liittyen on aiemmin julkaistu sekä millaisia aihetta käsittelevää muuta tietoa on tarjolla. Toiminnassamme näkyi alusta alkaen lähdekriittisyys eli käytimme vain laadullisia lähteitä, jotka olivat luotettavia sekä ajanmukaisia. Lähdeviittaukset teimme Turun ammattikorkeakoulun lähdemerkintäohjeiden mukaisesti.

Toteutuksen alussa selvitimme tutkimusluvan tarpeen sekä solmimme yhdessä opinnäytetyötämme koskevat sopimukset. Organisaatioiden lupakäytännöt sekä niihin liittyvät edellytykset vaihtelevat, siksi niistä on tärkeä sopia jo opinnäytetyön sopimuksen teko vaiheessa. (Arene 2024, 13.) Selvitimme myös henkilötietojen käsittelyyn sekä tietosuojan liittyvät asiat, joita olivat esimerkiksi toimeksiantajan tai haastateltavien nimien esiintyminen opinnäytetyössä. Alussa tiedostimme myös sen, että opinnäytetyömme tulee olemaan julkinen asiakirja ja sovimme toimeksiantajan kanssa käyttöoikeuksiin liittyvät asiat. Toteutuksen aikana sekä sen jälkeen huolehdimme aineistojen huolellisesta käsittelystä sekä niiden hävittämisestä. Haastattelutilanteessa pyysimme luvan videoinnille ja kerroimme poistavamme materiaalin työn valmistuttua.

Kehittämistyömme noudatti ammattieettisiä periaatteita, joihin sosiaalialan ammatillinen työ nojautuu. Tärkeimmät toteutuneet periaatteet kehittämistyön menetelmien kannalta olivat arvostava vuorovaikutus ja luottamus sekä itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden toteutuminen. (Talentia 2022, 7.) Nämä ammattieettiset periaatteet näkyivät muun muassa osallistavien

kehittämismenetelmien toteutuksessa, dialogisissa keskusteluissa sekä haastatteluiden järjestämisessä että toteutuksessa. Opinnäytetyöprosessimme laadukasta toteutumista on tukenut se, että olemme huomioineet koko toiminnan elinkaaren ajan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteen, joita Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan ovat rehellisyys, luotettavuus, vastuunkanto ja arvostus.

Kehittämistyömme toteutusta tukevana tietoperustana toimi vahvasti Elina Nivalan ja Sanna Ryynäsen teos Sosiaalipedagogiikka – kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestäväää elämää. Olemassa olevan tiedon perusteella meille kehittämistyön toteuttajina selkeni se, millaista tietoa haluamme saada kehittämistyömme toteuttamisen tueksi.

Kehittämistyömme vahvuutena oli se, että yksi kehittämistyön toteuttajista työskenteli toimeksiantajan alaisuudessa, jolloin kehittämistyön toimintaympäristössä toteutettavien kehittämismenetelmien käyttö oli sujuvaa. Kosken TI varhaiskasvatuksen henkilöstön osallistaminen mahdollisti varhaiskasvatuksen moniammatillisen näkemyksen osana kehittämistyötä. Osallistavana kehittämismenetelmänä toteutimme Kosken TI varhaiskasvatuksen henkilökuntaa osallistavan ideapuuun, jonka avulla keräsimme erilaisia ajatuksia ja kokemuksia liittyen sosiaalipedagogiikkaan. Ideapuu tuotti vastauksia ja tietoa riittävästi tukemaan kehittämistyötämme. Henkilöstöä osallistavana menetelmänä ideapuu ei ollut liian kuormittava tai aikaa vievä, sillä siihen vastaaminen toteutui joustavasti pidemmällä ajanjaksolla.

Asiantuntijoiden haastattelulla pyrimme saamaan näkemyksiä sekä kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomien sosiaalipedagogisesta työskentelystä henkilöiltä, joilla olisi käytännön kokemusta sosionomin työstä tai sen kehittämisestä. Päädyimme hankkimaan tietoa henkilöiltä, joiden kokemus perustui sosionomin koulutukseen ja kokemukseen varhaiskasvatuksessa työskentelystä. Haastateltavien löytämiseksi käytimme verkostojamme, jotta saimme haastatteluun henkilöt, joilta koimme saavamme tarvitsemaamme

tietoa. Haastattelut saatiin toteutettua suunnitellusti ja tukien kehittämistyön toteutuksen aikataulua.

Merkittävimpänä kehittämismenetelmänä oli dialoginen keskustelu, joka toteutui eri toimijoiden kesken. Kehittämistyön toteutuksen kannalta työn toteuttajina käydyt keskustelut ovat edistäneet työtämme merkittävästi. Aktiivinen arviointi ja ajatusten vaihtaminen mahdollisti työmme johdonmukaisen etenemisen. Työskentelimme etäyhteyksin, joten säännölliset tapaamiset Teams-sovelluksen välityksellä olivat tärkeitä itsemme johtamisen kannalta. Toimeksiantajalta sekä muilta toimijoilta saatu palaute työn edetessä tuki tuotoksen toteuttamista sekä varmisti sen hyödyllisyyttä ja käytettävyyttä.

Kehittämistyötämme haastoivat eniten henkilökohtaisen elämän tuomat haasteet liittyen muun muassa ajan käyttöön. Kehittämistyöhön liittyvä kirjaaminen toteutui pääasiassa ilta ja yö aikaan. Pitkässä prosessinomaisessa työssä meitä haastoi myös motivaation vaihteleva määrä, sillä toisinaan koimme työn etenevän parhaiten paineen alla ja monivaiheisena kehittämistyönä erilaisten vaiheiden toteuttaminen vaati pitkäjänteisyyttä. Iloksemme työn toteuttajina olimme hyvin samankaltaisia ihmisiä, eikä tiimityöskentely aiheuttanut haasteita. Yhteistyössä jaetut tehtävät ja määräajat tukivat kehittämistyömme etenemistä.

Kehittämistyön tuotoksena syntynyt käsikirja on lopputulos, johon päädyttiin monien eri versioiden kautta, ennen kuin se sai lopullisen muotonsa. Tarkoituksena oli, että tuotos aidosti tukee nimenomaisesti varhaiskasvatuksen sosionomien tehtävää ja korostaa asiantuntijuutta. Käsikirjan kirjoittaminen oli pitkä prosessi, johon käytettiin paljon aikaa ja ajatusta aina kannesta liitteisiin. Lopullinen käsikirja sai meidät itsemmekin vakuuttumaan sen hyödyllisyydestä ja tulemmekin sitä ylpeänä käyttämään sekä levittämään varhaiskasvatuksen sosionomien työn tukemiseksi.

5.3 Ammatillinen kehittyminen

Toimeksiantajan tarpeiden ja tavoitteiden lisäksi kehittämistyöllämme on ollut tavoitteena meidän oma ammatillinen kehitymisemme sekä oman asiantuntijuutemme ja ammatti-identiteettimme kehittäminen. Opinnäytetyön toteuttaminen oli pitkä prosessi, jossa meiltä opiskelijalta vaadittiin muun muassa itseohjautuvuutta, yhteistyötaitoja, aloitekykyä, aktiivista toimijuutta sekä kykyä viedä asiat loppuun tavoitteiden mukaisesti. Näitä taitoja olemme saaneet käyttää ja kehittää tämän työskentelyn aikana. Suuressa roolissa on ollut yhteistyötaidot, joita ilman parityöskentely ei onnistu. Olemme työllämme osoittaneet tiimityön mahdollistavan laadukkaan ja hyvin tehdyn työn toteutumisen, sekä vastanneet kehittämistyömme perimmäisiin tarkoituksiin ja tavoitteisiin. Kehittämistyön prosessi on opettanut meille myös palautteen vastaanottamista, dialogista keskustelua sekä erilaisten kehittämismenetelmien käyttöä ja hyödyntämistä. Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssiksi kuvattu tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen varhaiskasvatuksessa käsittää muun muassa oman ammatillisen osaamisen, ammatillisuuden kehittyvän luonteen ymmärtämisen sekä varhaiskasvatuksen toiminnan, pedagogiikan, toimintakulttuurin ja monialaisen yhteistyön kehittämisosaamisen (SOAMK 2023). Kehittämistyö on osaltaan merkittävästi luonut meille tulevana varhaiskasvatuksen sosionomeina kehittäjäidentiteettiä sekä varmuutta kehittää ja käyttää erilaisia kehittämisen menetelmiä varhaiskasvatuksen kentällä.

Edellä mainittujen lisäksi tärkeimpänä asiana ammatillisen kehittämisen näkökulmasta kehittämistyössämme on ollut mahdollisuus vahvan sosiaalipedagogisen asiantuntijaidentiteetin muodostumiseen sekä varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen kiteytymiseen. Kehittämistyömme avulla olemme pystyneet selkeästi luomaan sitä identiteettiä ja kuvaa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävästä, jota tulemme itse tarvitsemaan kentällä. Asiantuntijuuden kehittyminen on osa ammatillista kasvua ja sitä määritetään usein jonkin aiheen pohjalta. Asiantuntijuuteen liittyy erilaisia ulottuvuuksia kuten aiheen teoreettinen osaaminen sekä käytännön kokemus.

Asiantuntijuuden kehittyminen on osa ammatillista kasvua, ja ammatti-identiteetin muodostuminen tarkoittaa oman ammattilaisuuden yksilöllistä käsittämistä ja ymmärrystä. (Raatikainen ym. 2020, 34–36.)

Olemme myös pystyneet kehittämään omaa asiakastyön osaamistamme sekä eettistä osaamistamme varhaiskasvatuksessa kehittämistyön avulla. Lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin sosiaalipedagogisen tukemisen lähtökohtien sekä sosiaalipedagogisen työn suunnittelun ja toteuttamisen näkökulmien teorioiden ja käsitteiden syvempi käsittely on ollut merkittävässä roolissa oman oppimisemme kannalta. Kokonaisuudessaan kehittämistyömme tuotos edistää vahvasti myös meidän toteuttajien ja varhaiskasvatuksen sosionomien kompetensseista eettistä osaamista ja asiakastyön osaamista varhaiskasvatuksessa, painottaen erityisesti inklusiivisia periaatteita. (SOAMK, 2023.)

Mielestämme sosiaalipedagogiikan teorioihin ja taustoihin voitaisiin vieläkin vahvemmin syventyä sosionomin opinnoissa, niin että kaikille olisi selvää, millä tavalla sosiaalipedagogiikka näyttäytyy ja toteutuu tekemässämme työssä. Varhaiskasvatuksen sosionomeille käsikirjamme mahdollistaa syventymisen. Kehittämistyömme aiheet ja sisällöt ovat myös syventäneet aiemmin oppiamme asioita ja selkeyttäneet meille opinnoissamme käsiteltyjen asioiden sosiaalipedagogista näkökulmaa. Kehittämistyön raporttia kirjatessamme teimme havainnon – toimimme koko kehittämistyömme ajan sosiaalipedagogisten periaatteiden johdatteluina toteuttaen avointa dialogia, tukien toimijuutta sekä toteuttamalla toiminnallisia työtapoja.

Käsikirjassamme käsitellyt aiheet ja teemat ovat tarkoitettu tarkentamaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää ja sosiaalipedagogista asiantuntijuutta sekä luomaan näkyväksi kaikkea sitä osaamista, mitä miellä sosionomeilla on antaa varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työyhteisössä sekä monialaisella kentällä. Käsikirja vastaa myös varhaiskasvatuksen sosionomin kompetensseihin (SOAMK 2023). Olemme saaneet syventyä materiaaleihin ja keskustella ihmisten kanssa, jotka ovat jo osaltaan kehittäneet varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää tutkimalla, kehittämällä ja

työskentelemällä tehtävässä. Tämän kehittämistyön avulla me itse olemme olleet osa tätä tärkeää työtä. Kehittämistyö on antanut meille hyvät eväät ammatillisessa kehittämisessämme sekä käytännön työhön, jossa pystymme itseämme kehittämään tärkeänä osana varhaiskasvatuksen moniammatillista tiimiä sosiaalipedagogiikan asiantuntijoina.

Lähteet

- Arene. 2024. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. Arene ry. Viitattu 24.4.2025. <https://arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2025/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINNÄYTE%20TÖIDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202025.pdf? t=1739803988>
- Cliffe, J. 2024. (Re)imagining the social pedagogy within early childhood education and care: a (re)exploration of the power and importance of relationships and connections. *International Journal of Social Pedagogy*. UCL Press. Viitattu 21.4.2025. <https://journals.uclpress.co.uk/ijsp/article/pubid/IJSP-13-14/>
- Gazibara, S. 2020. "Head, Heart and Hands Learning" - A challenge for contemporary education. *Journal of Education Culture and Society*, 4(1), 71–82. Viitattu 21.4.2025. <https://jecs.pl/index.php/jecs/article/view/771>
- Heiskanen, E.; Hyvönen, K. & Saastamoinen, M.; Forssell, M.; Grenman, K.; Ylisiurua, M. & Malanin, M. 2007. Yhteisöllinen hybridimedia: käyttäjäkeskeisen tuotekonseptin kokeilu. Työselosteita ja esitelmiä 105. Helsinki: Kuluttajatutkimus.
- Hämäläinen, J. 2020. Sosiaalipedagoginen toimintatapa ja vapaa sivistystyö. *Sosiaalipedagogiikka*. 21. 149–152. Viitattu 26.11.2024. <https://doi.org/10.30675/sa.101290>
- Ideapuu. 24.2.2025. Kosken TI varhaiskasvatuksen henkilöstö.
- Karila, K.; Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 8.12.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>
- Kosken TI kunta. 2025. Esittely ja sijainti. Hallinto ja päätöksenteko. Viitattu 24.11.2024. <https://koski.fi/esittely-ja-sijainti/>
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Nivala, E. & Rynänen, S. 2024. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestävä elämää. 2., uudistettu laitos. Gaudeamus. E-kirja. Viitattu 14.1.2025.

<https://kauppa.gaudeamus.fi/sivu/tuote/sosiaalipedagogiikka/5016545>. Vaatii oston.

Nivala, E. & Rynänen, S. 2024. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestävä elämää. 2., uudistettu laitos Tallinna: Gaudeamus.

Nivala, E. & Rönkkö, S. 2021. Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuus ja sosiaalipedagoginen osaaminen. Teoksessa Fonsén, E.; Koivula, M.; Korhonen, R. & Ukkonen-Mikkola, T. (toim.) Varhaiskasvatuksen asiantuntijat – Yhteistyössä eteenpäin. Suomen varhaiskasvatus ry, 127–146.

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä. Gaudeamus Oy. E-kirja. Viitattu 24.4.2025. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523455313>. Vaatii käyttäjätunnuksen.

Ojasalo, K.; Moilanen, T. & Ritalahti, R. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. n.d. Varhaiskasvatuslain uudistus. Hankkeet ja säädösvalmistelu. Päätyneitä hankkeita. Viitattu 22.4.2025.

<https://okm.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>

Raatikainen, E.; Rahikka, A.; Saarnio, T. & Vepsä, P. 2020. Ammattina sosionomi. Sanoma Pro Oy: Helsinki. Viitattu 24.4.2025. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-63-5309-8> Vaatii käyttäjätunnuksen.

Ranne, K. 2002. Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C. 189. Turku: Turun yliopisto.

Ranne, K. 2008. Sosiaalipedagogisen ja sosiaalisen todentuminen varhaiskasvatuksessa. Viitattu 26.11.2024. [120853-Artikkelin teksti-242828-1-10-20220811.pdf](https://www.ellibslibrary.com/book/120853-Artikkelin%20teksti-242828-1-10-20220811.pdf)

Rintakorpi, K. & Holmikari, J. 2021. Sosiaalipedagogisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen varhaiskasvatuksessa. Sosiaalipedagogiikka. 22. 241–251. Viitattu 26.11.2024. <https://doi.org/10.30675/sa.109067>

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.12.2024. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/821112/isbn9789522163738.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Viitattu 24.11.2024. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/817817/isbn9789522166494.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

SOAMK. 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit. Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. Viitattu 24.4.2025. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2022. Sosionomit varhaiskasvatuksessa – Opas työntekijöille ja työnantajille. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 8.12.2024. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/3c282abe-b694-11ed-8b29-00155d64030a>

Sähköpostihaastattelu 18.2.2025. Haastattelijana Eveliina Haakana ja Frans Kulmanen.

Talentia. 2022. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 24.4.2025. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

Tast, E. 2007. Juuret ja siivet. Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Viitattu 26.11.2024. [120124-Artikkelin teksti-239663-1-10-20220616.pdf](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/120124-Artikkelin%20teksti-239663-1-10-20220616.pdf)

Teams-haastattelu. 25.2.2025. Haastattelijana Eveliina Haakana ja Frans Kulmanen.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistumiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press. Viitattu 24.4.2025.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Viitattu 19.4.2025. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Ukkonen-Mikkola, T.; Yliniemi, R.; Wallin, O. & Kinnunen, P. 2021. Kohti muuttuvaa moniammatillisuutta. Teoksessa Fonsén, E.; Koivula, M.; Korhonen, R. & Ukkonen-Mikkola, T. (toim.) Varhaiskasvatuksen asiantuntijat – Yhteistyössä eteenpäin. Suomen varhaiskasvatus ry, 71–84.

Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi. 2021. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:3. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 24.11.2024. <https://okm.fi/documents/1410845/55628624/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehittämisohjelma+2021-2030.pdf/24ae436a-5c74-38d0-64c9-2dd542aa217f?t=1619443561569>

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Varhaiskasvatuksen sosionomit toteuttavat työssään sosiaalipedagogista työtä, millaisena näet sosionomien roolin ja tulevaisuuden osana varhaiskasvatusta?
2. Millaista eriytynyttä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomeilla mielestäsi on sosiaalipedagogisen työtteen osaajana?
3. Millaisia konkreettisia työkaluja ja toimintatapoja sosiaalipedagogiikan toteuttamiseksi varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää?
4. Miten näet varhaiskasvatuksen sosionomien tuoman osaamisen mahdollisuudet tukea lasta sosiaalipedagogiikan keinoin?
5. Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät sosiaalipedagogiikan alueet, joita sosionomit toteuttavat varhaiskasvatuksessa?